

pacificationis atque simplicis amicitiae, & quidem prius eorum, foedus deditiois; posterius autem commerciorum; interim tamen, cum foedera armorum politica eadem cum approbatis sint essentia, cum materia eorum, mutuum puta auxilium, sit legis Divinae, vid. quae ad §. IV, adduximus, adeoque in se bona, cumque porro finis eorum legitimus sit, felicitas nimirum civium §. V. Cap. prael., nihil obstat, quo minus idem de foederibus armorum politicis praedicari possit, quod supra de foederibus Salomonis cum Hiramio & Josuae cum Gibeonitis praedicatum erat, scilicet quod in se & sua natura sint licita; aequalia enim uni tertio, inter se aequalia sunt; de aequalibus autem idem praedicatur & praedicandum est.

§. VIII.

V: m **E**T ultimum argumentum petimus ab utilitate, quae in rem Christianam ab eiusmodi confederationibus, experientia teste, redundavit.

Perhibent annales, primum post expugnatam Constantinopolin, Patriarcham *Gennadium*, cui cum Imperatore Mahomede II. capira religionis Christianae suscitanti, obtigit de religione colloqui.

quum, edita confessione fidei graeae, publico edicto immunitatem Sacrorum atque Religionis impetravisse (*), miseram tamen & afflictam fuisse sequiori aetate Ecclesiae orientalis conditionem, factu Sacerdotum, artibus Simoniacis Patriarchatum ambientium, duris exactionibus, minis, templorum ereptionibus, carceribus, &c. occasionem subministrante (**). Postquam autem foedus inter *Franciscum I.* Galliae Regem, & Turcam sancitum fuisset, Regi Christianissimo & Ecclesiae orthodoxae magnam accessisse utilitatem testatur *Gramondus* (***) scil. pati iam Turcam Sacras Christo Basilicas apud Constantinopolitanos & Galatas; pati Christianos misceri Mahumedanis & agere libere: pati novem in oriente Episcopos, a Summa sede lectos, qui munia obeant Ecclesiastica, qualia solent in patria . . . Dari quinquaginta Franciscanis Sancti Sepulcri custodiam; illis altam esse quietem, operari ex Romano ritu, neminem obstare sacris &c.

C2

Quan.

(*) *Doct. Walch. Historisch. und Theol. Einleitung in die Relig. Stetigt. auf. der Luth. Kirche 3 Theil C. VIII. p. m. 405.* (**) *Arnold. Kirch. und Reg. hist. 2. Theil. lib. 16. c. 34: 7. 8.* (***) *Lib. III. Hist. Gal. p. m. 208.*

Quantum promoverint Religionis Evangelico Lutheranae exercitium in medio Muhameditimi, foedera Gloriosissima memoriae Regum Sueciae cum Porta Ottomannica inita, vel inde patet, quod indulgentia Imperatoris Turcici non solum solerter circumspicenda & inita sit ratio colligendi & constituendi aliquam Constantinopoli Evangelicae confessionis Ecclesiam, ad quam miserabiles captivi, vel exules, vel alioquin illuc delati, possint sponte se conferre: sed etiam Sacrae ibidem constructio, collatis undique per Ecclesias Lutheranas, symbolis, hodiernum procuretur. (***)

Atque sic foedera Christianorum Politica eaque armorum cum infidelibus licita esse, probatum invenimus atque evidum.

§. IX.

Haec licet ita sint, non temere tamen ejusmodi foedera esse contrahenda atque in eunda res ipsa svader; accedentes enim circumstantiae, ut semper res variant, ita easdem haud raro in totum pervertunt atque vitiant. Proinde Christiani ne cupientes evitare charybdin, incidant

(***) Lit. Cler. Comit. Holm. dat postrid. id. Sextil. 1741.

in scyllam, ut in omnibus, ita maxime hoc in negotio, ad circumstantias probe attendant necesse est.

§. X. **C**ircumstantiae, inter alias, temporis & modi, nisi probe observantur, actiones mortalium, in se licet licitae sint atque bonae, vitare solent: sic e.g. laborare & preces DEO fundere, non tantum licitum, sed moraliter etiam necessarium esse, omnibus constat.

Quod si autem quis die sabbati aequae ac aliis diebus, laboribus vacaret, si quis ore solummodo atque verbis DEUM oraret, utriusque actiones, non quidem per se, sed per accidens, ob neglectum circumstantiarum, DEO ingratae essent; nam ille, tempus laboribus ordinatum, Exod. 20; 8. 9. 34: 21. hic autem, modum orandi a DEO praescriptum Joh. 4: 24. non observasset. Non itaque semper & pro lubitu actiones quamvis licitae sint, peragere licet, sed ad tempus etiam, quando, & modum, quomodo, actiones sint suscipiendae, animus advertendus, quod de foederibus etiam Christianorum cum infidelibus tenendum est. Videamus proinde, quo

quo tempore, quoque modo foedera armorum politica cum infidelibus pangenda sint.

§. XI.

Quod ad tempus attinet, foedera hæc armorum tum demum contrahere licitum esse Christianis existimamus, cum I:ºo justa adsit causa belli; injusta enim causa, injusta etiam reddit foedera. Et II:ºo cum necessitas horum vel illorum id postulat atque urget (*); Nam præterquam quod ex ejusmodi foederibus aliquid damni in religionem orbemque Christianum per accidens redundare soleat, ut variis probari potest exemplis: occasionem etiam foedera illa, si præter necessitatem ineuntur, calumniatoribus præbeat, Christianos calumniandi, quod potius amicitiam atque familiaritatem infidelium quam Christianorum sectentur. Adeoque aliquid illiciti illis ipsis, ex accidenti tamen, adhæret. Cum autem, non urgente necessitate, fugienda etiam sint licita propter viciniam illiciti, secundum regulam Theologorum, quam Apostolus etiam Paulus comprobat I. Cor. 8: 13., apparet foedera cum infidelibus non nisi cogente necessitate esse ineunda. Urget au-

tem

tem necessitas, cum salutis publicæ non nisi per ejusmodi foedera contuli potest; videlicet I:ºo cum auxilium, quo, sine dispendio salutis, carere nequit pars læta, confortes religionis illis denegant: vel II:ºo cum auxilium, quod a sociis religionis suæ impetrare possunt, minus est sufficiens, ad salutem publicam vindicandam; vel denique III:ºo cum a sociis religionis suæ, ob locorum situm, tam celerè auxilium ac ratio status postulat, obtinere nequeunt. Hæc de tempore; jam in modum, quo foedera sint pangenda, inquirendum.

(*) Verba hæc non ita sunt capienda, ac si non prius foedera cum infidelibus reciproca inire liceret Christianis, quam cum necessitas id in presenti requireret: sed sensus hic est, foedera hæc, in antecessum licet feriantur, non nisi in futurum tamen statum necessitatis esse contrahenda.

§. XII.

Aliquid damni ex hęc de quibus in præcedenti loquimur foederibus, in religionem orbemque Christianum redundare posse, in §. diximus præced. Jam licet ratio status exigat, ut salutem vel suam vel infidelium cum damno Christianorum, fratrum suorum in fide, defendant

24
dant Christiani, id tamen ut cum detrimento, quo fieri potuerit minimo, fiat, pietas iuvat. Id itaque curæ cordique Christianis esse debet, ut damno ex his ipsis foederibus provenienti, quantum penes illos est, occurrant. Cum autem id nulla aptius fieri possit ratione quam ut Christiani cum Infidelibus de eo inter se conveniant, ut infideles, si victores evadant, devictos & captos Christianos, non dico sed humaniori quodam modo tractent: ut illos, rebus compositis, domum ablegent: ut libertatem exercendi religionem illis concedant, eamque illibatam conservent, &c.

His limitationibus atque conditionibus ut foedera ejusmodi feriantur, necesse est, harumque observatio, modum, quem in pangendis foederibus armorum politicis, cum profanae religioni addictis, observare debent Christiani, absolvit.

In illis foederibus, quibus mediantibus auxilium Infidelibus ferant Christiani, hæ conditiones facile obtineri possunt; nam licet alia deessent Infidelibus motiva, hoc tamen unicum, necessitas nimirum consulendi salutis publicæ, quam

29
quam maxime sufficeret iis acceptandis, & juramento confirmandis. Ast in illis confederationibus, quibus intervenientibus auxilium Christianis præbent infideles, adversus Christianos hostes, res multo se aliter habet; in ejusmodi quippe casibus tenentur sub jugo necessitatis gementes Christiani, iis conditionibus esse contenti, quas impetrare possunt, si modo auxilium contra hostes consequi velint. Quod si igitur eveniat, ut modo recensitas condiciones obtinere nequeant Christiani, a confederatione cum infidelibus contra hostes Christianam profitentes religionem, abstinendum illis est; eo enim ipso, quo infideles hæ condiciones Christianis concedere recusant, haud obscure, quid animo intendant, produnt; scilicet noxam atque damnum & religioni & orbi Christiano: unde, data occasione, non potest non, modo vires respondeant voluntati, summa & nunquam satis deploranda sequi corruptio & religionis, quæ in paganam facile degenerare, & itatus atque libertatis, quæ in miseram captivitatem & durissimam abire potest servitutem: ad tantam autem Christianismi calamitatem aliquid conferre,

D

Chri-

Christianis indignum & injustum esse, nemo est qui non videat. Quod si autem ex foederibus hisce Christianorum cum Infidelibus, ut ut praecautum sit, aliquid damni in religionem orbemque Christianum nihilominus redundet, illud non confederantibus Christianis, sed invaloribus atque oppressoribus imputandum est.

§. XIII.

DE cetero in ope infidelibus ferenda sedulo sibi caveant Christiani, ne terminos æquiritatis atque justitiæ transiliant; quod fit, cum præter extortam reparationem damni illati ad incitas tere rediguntur, & ad quavis concedenda enervati coguntur: semper enim, non quid possit, sed quid liceat fieri, est videndum; quum ex Exod. 3: 9. constet, injustam oppressionem, peccatum esse ad cælum clamans. Proinde Infidelibus eo usque succurrant Christiani, par est, quo pacem, & cum pace justam reparationem damni obtinere possint Infideles; rebus eo perductis, vices agant mediatoris, æquum est.

Caveant denique sibi Christiani, ne spem atque fiduciam in auxilio Infidelium collocent, quum

quum maledictus sit, qui fiduciam habet in homine & statuit carnem brachium suum, Jer. 17: 5.

His observatis, sine offensione DEI & læsione conscientiae, foedera armorum politica cum Infidelibus, Christianos sancire posse, evictum nos dedisse speramus.

§. XIV.

Restat adhuc, ut argumenta contra sententiam, qua fieri potest brevitate, enodemus.

Urgent Ito DEUM prohibuisse populum suum foedera inire cum Chanaanæis Exod. 23: 32 34: 12. Deut. 7: 2. &c. ergo foedera cum infidelibus esse illicita.

Resp. His in locis non nisi foedera cum damno religionis conjuncta prohiberi, quod ratio interdicti quam clarissime in locis citatis indicat: ejusmodi autem foedera illicita esse nunquam negavimus, sed adstruximus potius atque probatum ivimus §. XII.

Sed posito verum non concessio, foedera illa cum damno religionis conjuncta non fuisse, habemus tamen in promptu quod huic reponamus

mus argumento, scilicet: interdictum hoc fuisse speciale, quatenus tantum ad septem populos, Divino decreto delendos, sese extendebat Deut. 7: 2. 20: 16. 17. Exod. 23: 32. exceptis aliis infidelibus, Deut. 20: 10. ex specialibus autem ad universalia non licet nec valet argumentari.

II: DEUM foedera cum infidelibus in verbo suo improbasse, inque ea interminationum fulmina vibrasse, ut e. g. in foedus Aſæ cum Benhadado, 2. Chron. 16: 7. in Achabi cum Josaphato 2. Chron. 19: 2. decem tribuum Iſraelitarum cum Aſſyriis & Aegyptiis Ol. 12: 1. &c. ergo illicita atque impia esse foedera Christianorum cum Infidelibus.

Resp. DEUS gravissimis additis minis hæc improbavit foedera, non quatenus nuda fuerint foedera, sed quatenus vitiis supata: Sic teste DEI Spiritu, vitium imprimis diffidentiae in DEUM & fiduciae in confederatos, foederibus, Aſæ 2. Chron. 16: 7. & 10 tribuum Iſraelitarum cum Aegyptiis & Aſſyriis Ol. 12: 2. El. 30: 2. adhaerebat:

Foedus autem Achabi cum Josaphato circumstantiae temporis non observatae vid. sup. §. XI. vitiarunt.

Vitia

Vitia hæc, quæ rationem in se continent improbationis, non essentialia foederibus fuerunt, sed accidentalia; potuerunt quippe etiam abesse, salva tamen manente essentia foederum; ex accidentalibus vero ad essentialia perperam concluditur

III: DEUM posuisse inimicitias inter semen mulieris & semen serpentis infernalis Gen. 3: 15. per semen mulieris intelligi fideles, per serpentis Infideles.

Sed inter quos DEUS inimicitias posuit, inter illos nullam debere intercedere confederationem, atqui inter semen mulieris sive fideles & semen serpentis sive infideles, DEUS posuit inimicitias. ergo.

Resp. Agitaram de semine mulieris, & semine serpentis controversiam nostram jam non facimus: sed nobis, pro ratione instituti nostri, hoc tantum annotasse sufficiat, quod admissa hypothese ista, inimicitiae illæ, non *sensu politico* atque *civili*, pro externo quodam odio, cuius progenies bellum est, sed *Theologico* atque *spirituali*, pro odio e disconvenientia propensionum atque actionum & religionis, provenientium, sumenda sint atque explicanda; nam politica

ce

ce debemus, quantum penes nos est, pacem
 quærere atque habere cum omnibus, Rom. 12:
 18. Heb. 12: 14. Quod si jam, in argumento
 prolato, vox inimicitiae hoc, sive sensu poste-
 riori, sumitur, ambabus totum concedimus ar-
 gumentum, si autem sensu priori, consequenti-
 am negamus atque pernegamus; hoc enim
 sensu, minor propositio falsa est, quod dicta
 proxime citata abunde satis probatum eunt at-
 que evictum, consequenter etiam conclusio.

IV° Infideles esse odio habendos Pl. 139: 22.
 ergo cum illis foedera non sunt ineunda.

Resp. Sumitur hic adjunctum, hoc est quod
 homini Infideli adhæret, nimirum mores facta
 & actiones impiæ, pro subiecto, homine scil.
 Sensus itaque horum verborum hic est: vi-
 tam infidelium impiam toto aversor pectore.
 Ex hoc itaque dicto nihil aliud sequitur, quam
 quod fidelibus sive Christianis nulla esse debe-
 at confœderatio seu communio cum Infidelibus
 in malo; a negatione vero communionis in ma-
 lo, ad negationem foederum, est perperam con-
 cludere.

V^o DEUM prohibuisse jugum ducere cum in-
 fidelibus.

fidelibus, 2. Cor. 6: 14. h. e. societatem cum illis
 habere. Ergo foedera cum infidelibus sunt illicita.

Resp. Per jugum ducere hoc loco intelligitur,
 non quamvis cum infidelibus societatem haberet;
 sed proprie societatem tantum *amicitias* & impieta-
 tis, quod tum ex scopo Apostoli, tum ex vers.
 16. satis apparet. Ex societate autem ecclesiasti-
 ca, ad politicam, de qua in præsentis loquimur,
 haud commode concluditur.

VI° & ultimo foedera Christianorum cum In-
 fidelibus offensiva (*) contra alios Christianos im-
 pugnare quis posset, ex hoc fundamento, quod
 in aliorum tendant læsionem, cum tamen id offi-
 cii Christianorum, ut & aliorum repugnat; ex hoc
 medio termino tale formari potest argumentum;

Quicquid in læsionem aliorum tendit, illud
 officii Christianorum adversatur: atqui foedera
 cum Infidelibus offensiva &c. ergo.

Resp. Distingvendo inder foedera offensiva
 justa & injusta: si in argumento allato, de foæ-
 deribus iniustis sermo est, totum concedimus
 argumentum, salva nostra thesi: quod si autem
 de

(*) Foedera hæc dicimus offensiva, in quantum inferunt in-
 læsionem in eum qui alium lædit, licet in se sint defensiva.

32
de justis, minorem syllogismi propositionem negamus; Nam lædere alterum, est ejusmodi actiones suscipere, quæ officiis erga illum contrariæ sunt; Sed Christiani contra quos justa fœdera offensiva panguntur, per damnum illatum, id effecere, ut debita alioquin officia, ex. gr. non interrupta fructio pacis ejusque commodorum illis præstari non possint, salva observatione officiorum, quæ vel sibi met ipsi, vel proximo suo Infideli læso debent Christiani; quis enim est qui non videat, obligationem officiorum erga læsum, fortio rem esse quam erga lædentem. Proinde consociatio illa armorum fœdera offensiva ineuntium, malumque inde profluens, nomine læsionis venire non potest, quatenus obligatio officiorum, in dicto casu, cessat, consequenter fœdera hæc offensiva in læsionem non tendunt Christianorum, sed in debitam sui & proximi conservationem:

Pluribus pro stabilienda adversa sententia, pugnari solet argumentis; sed quum iis recensendis superfedere nos jubeat proposita brevitatis, fidem in §. I. Cap. hujus datam liberaturi, ad fœdera Politicæ pacificationis sive simplicis amicitie, paucis exponenda, nosmet accingimus. §. XV.

§. XV.

O mnes, quotquot in hac materia videre contigit, excepto Reinkingio, qui testante Hochstetero, omnia in genere fœdera Christianorum cum Infidelibus impugnat, fœdera pacificationis licita esse uno ore dicunt atque affirmant. Huic affirmativæ sententiæ nostrum etiam addimus calculum, subsequenti- bus nixi argumentis.

Pro urgemus, fœdera pacificationis sive simplicis amicitie, valida esse media promovendi felicitatem, tam civilem, quam ecclesiasticam, quod variis probari potest exemplis. Ex quo fœdera de non lædendo cum Algeriensibus inivit Rex noster Clementissimus, a piratica eorum vexatione cives Regni nostri, per ea loca commercia tractantes immunes facti sunt atque tuti.

Fœdera deditiois, prius cum Israelitis quam pepigerunt Gibeonitæ, vitæ lux ab iis valde metuerunt Jos. 9: 24. sed fœdere inito, metu liberati fuere.

Si veniam ab Idomeis atque Moabitis imporatam, via recta transeundi per terram eorum Jud. 11: 17, impetrassent Israelitæ, non tam longum

E

&

34
& difficile iter, per varios circuitus suscipien-
dum illis fuisse, vid. loc. cit. & Num. 21: 4.

Per fœdus commerciale, quod Salomoni cum
Hiramo & inhabitatoribus terræ Ophir erat,
major factus est Rex Israëlitarum Salomon om-
nibus Regibus terræ, divinis I. Reg. 10: 23.
reddiditque argentum ut lapides vers. 27.

Sed cum per felicitatem civilem intelligatur
ejusmodi status, in quo tute & commode vi-
tam degere possunt cives § IV. cap. præl. Per
fœdera autem enumerata hoc efficitur, ut ad-
ducta testantur exempla: apparet, dicta fœdera
valida esse media felicitatem promovendi ci-
vilem.

Uterius: quum libertatem exercendi religio-
nem in medio Infidelium, per ejusmodi fœde-
ra consequantur Christiani, quod e fœdere Tur-
cam inter & nos Sveogothici regni cives, ut
alia taceam, manifestum est; sequitur fœdera
pacificacionis, felicitatem etiam ecclesiasticam
promovere, quum hæc felicitas in ejusmodi con-
sistat libertate §. IV. cap. præl.

Hinc facile jam concludi potest, fœdera illa,
de quibus in præfenti loquimur, licita esse cum
DE,

35
DEUS, ut bonus, non potest non velle felicita-
tatem Christianorum omnigenam, consequenter,
fœdera etiam, ut media.

Illo Robur sententiae nostrae conciliant nonnulla
Sæ Scripturæ dicta. *Pro fœderibus de non lædendo*
loca Rom 12: 18. & Heb. 12: 14. pug-
nant. *Fœderibus deditiois favent*, Deut. 20:
10. &c. Jer. 27: 12. Cap. 38: 17. &c. *Pro fœderibus*
de venia cursum dirigendi cum exercitu per regio-
nes alienas stant Matth. 5: 42. Cap. 7: 12. Luc.
6. 30. 31.

Illo Et ultimo provocamus ad exempla San-
ctorum. *Fœdera de non lædendo* pangebat A-
brahamus cum Abimelecho Palestinorum Rege
Genes. 21: 22. Isaacus cum eodem Cap. 26:
26. &c. Jacobus cum Labano Cap. 31: 43. &c.

Fœdera deditiois sancivit Josua cum Gibeoni-
tis Jos. 9: 15. & licet ab Angelo, idque jure,
reprehensus fuerit Josua Jud. 2: 2. eo quod ex-
pressum DEI mandatum transgressus sit, Deut.
7: 2. Exod. 23: 32. Cap. 34: 12. cum tamen ob
præstitum juramentum hocce fœdus ratum man-
serit atque firmum, juramentum autem non
sit vinculum iniquitatis, haud inconvenienter

36
ex hoc exemplo concluditur, fœdera deditio-
nis in & per se licita esse.

Fœdus commerciorum inivit Rex Israëlitarum
Salomon cum Hiram Tyrionum Rege, idque
secundum sapientiam, quam ei dederat DEUS
I. Reg 5: 12.

Fœdera pro libertate transcendendi cum exercitu
per regiones alienas contrahere voluit Moyses cum
Idomeis Num. 20: 17. & cum Moabitis Jud.
II: 18.

Licet jam legibus non vero exemplis sit vi-
vendum, cum tamen credibile non sit, omnes
illos Sanctos consulto peccasse vel peccare vo-
luisse, cumque DEUS ea in verbo suo non im-
probaverit, concludere licet enumerata fœdera
licita esse.

Hæc, pro astringendis fœderibus pacificationis
sive simplicis amicitie sufficient.

CAPUT POSTERIUS.

*De Fœderibus Ecclesiasticis Christianorum
cum Infidelibus.*

§. I.

AD finem sic perducta tractatione de fœde-
ribus Politicis Christianorum cum Infide-
libus

37
libus, ordinis iam exigit ratio, ut ad *Fœdera
Ecclesiastica* examinanda atque enucleanda pe-
dem promoveamus.

§. II.

Juxta factam a nobis §. IV. Cap. præl. distinc-
tionem fœderum ecclesiasticorum in ar-
morum & humanitatis, dux nobis hoc in ca-
pite occurrunt quæstiones, quæ sigillatim pro-
ponendæ veniunt, & qua fieri potest brevitate
atque perspicuitate resolvendæ: prior earum de
illis, de his autem posterior agit.

§. III.

IN hoc autem cardo vertitur prioris? *Num-
licitum sit Christianis, fœdera armorum cum
Infidelibus sancire, pro defendenda libertate religio-
nis non tantum sue sive Christiana, sed etiam
eorum seu pagana.*

§. IV.

AD utrumque hujus quæstionis momentum.
ut negando respondeamus, indoles ipsius
rei atque natura postulat; Nam quod attinet
ad illa fœdera, de quorum moralitate in prio-
ri quæstionis momento quæritur, ea esse l: o
prohibita patet e 2. Cor. 6: 15, 16, ubi omnis in
ge.

genere participatio atque communio ecclesiastica Christianorum cum infidelibus interdicitur. Illo injusta; gloriæ quippe DEI iis detrahitur, & laus victoriæ ac defensionis ecclesiæ, soli DEO debita, in infideles transfertur (*); quo enim minori manu hostes potentissimi superantur, eo luculentius indicium atque testimonium potentie Divinæ, & specialis providentiæ, est victoria reportata. Illo impia; illis namque vitium diffidentie in DEUM ejusq; auxilium adhæret. DEUS, ut Rex ecclesiæ, promisit, se velle ecclesiam suam contra omnes ejus hostes atq; oppressores specialissimo quodam modo defendere, Ut Exod. 27: 33. 21. 41: 13. 14. Matth. 16: 17. & multis aliis in locis, consequenter religionis etiam causam agere. Vi harum promissionum certi esse possunt Christiani atque convicti de auxilio DEI: quum DEUS non minus veracissimus sit Pl. 33. 4. Num. 23: 19. Tit. 1: 2. quam omnipotens, Genes. 17: 1. 1. Sam. 14: 6. 2. Chron. 14: 11. Sed nemo sanus, de fidelitate auxilium promittentis, deq; auxilii promissi sufficientia ad malum imminens avertendum, intime convictus, aliorum,

[*] Calov. in Bibl. illust. ad Exod. 23: 32.

rum, teste experientia, insuper querit auxilium. Quamdiu itaque DEO ejusque auxilio confidunt Christiani; h. e. firmiter credunt DEUM & posse & velle, vi promissionum suarum illos juvare, tam diu etiam auxilium infidelium, & consequenter, foedera cum illis pangere, nec expectant, nec expetere possunt. Hinc, vi exclusi medii inter duo contradictoria, sive vi oppositorum, sequitur, foedera illa, de quibus in præfatu nobis sermo est, cum fiducia in DEUM ejusque auxilium consistere non posse, consequenter, vitium diffidentie illis adhærere.

Quod vero attinet, ad foedera in defensionem libertatis religionis profanæ tendentia, de quibus in membro quæstionis supra allatæ posteriori agitur, sunt illa itidem illicita impia atque injusta; quia Illo in dicto citato 2. Cor. 6: 15. 16. prohibentur. Illo per ejusmodi foedera ipsa idololatria atque cultus profanus promoveretur defenditur atque itabilitur. Illo peccatum contra conscientiam committitur; quisque enim Christianorum religionem paganam pro falsa habet, prout quoque est; qui hoc vel illud pro peccato habet, & nihilo tamen secius id efficitur

Qui

Qui dat, is ipse contra conscientiam peccat. cum itaque Christiani libertatem religionis profanæ, quam pro falsa habent, defendunt, non possunt non contra conscientiam delinquere. IV:º iram DEI in Christianos hæc ipsa foedera provocant, 2. Chron. 19: 2. V:º & ultimo, Scandali etiam sunt plena; eo enim quod libertatem religionis infidelium defendant Christiani, infirmiores e nostris facile in eam induci possunt opinionem, perinde esse, sive idola colant, sive DEUM.

Ratum itaque firmumque manet, foedera armorum ecclesiastica, sive pro defensione libertatis religionis Christianæ sive profanæ incantur, illicita esse atque iniusta.

§. V.

Num foedera humanitatis ecclesiastica Christianorum eum Infidelibus, sint licita, vel non? posterior est quaestio, coronidis loco jam pertractanda. Ad illam autem respondemus distinguendo inter foedera pro consequenda libertate exercendi religionem Christianam in medio gentiliti, & inter foedera pro libertate exercendi religionem profanam in medio Christianismi

41
nismi. Quod si de illis in quaestione allata sermo est, tantum abest ut ea improbemus, ut potius quam maxime licita esse atque iusta asseramus; per eiusmodi quippe foedera ecclesia Christiana non tantum conservatur & confirmatur, sed accessu etiam infidelium propagari potest atque dilatari.

Si vero de his; quaestionem negamus & pernegamus; nam I:º mediantibus his foederibus, religio pagana atque idololatria, e solo Christianismi, provida DEI cura profligata & proscripita, denuo in Christianismum introduceretur, quod impium esse per se patet. II:º gravissimum illud peccatum crassioris idololatriæ, infidelibus proprium, participative atque communicative fieret Christianorum, quatenus consensu eorum atque permissione libertatem exercendi religionem suam idololatricam consequerentur infideles. III:º denique praesto sunt exempla piorum regum, qui cultum idololatricum, intra pomeria imperii sui deprimere atque tollere, lapidem movere omnem, ut Aia Regis Iudæorum 1. Reg. 15: 12. 13. Hiskia, 2. Reg. 18: 4. Josua 23: 4. &c. quæ eorum facta, ut DEO grata atque accepta

711

42

pra in locis adductis recensentur. Sunt autem
haec de libertate publice exercendi religio-
nem profanam tantum intelligenda, non
vero ad exercitia privata extendenda. Quid
de his sentiendum sit, ex capitis II ordinantiae
ecclesiasticae §. III. IV. V. apparet, ut & ex va-
riis statutis religionis nostrae regis, quo Lecto-
rem ablegamus.

Hæc jam fuere, quæ tecum L. B. commu-
nicare volui; fave his innocuis nostris conati-
bus, & benignus esto interpres.

*Gloria sit Patri, sit Nato Gloria San-
cto, Gloria Spiritui, Triadi sit Gloria
Sacra!*

